

เอกสารประกอบการสัมมนาและอภิปรายทางวิชาการ
การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม ครั้งที่ 3

ขับเคลื่อนพลังชุมชนเพื่อโลกอนาคต

คุณภาพของสังคม พลังอำนาจ ความมั่นคง และประชาธิปไตย

วันที่ 6-8 กันยายน 2553
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

จัดโดย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
และภาคีความร่วมมือทางวิชาการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมในอุดมศึกษา

องค์การชุมชนกับการจัดสวัสดิการภาคประชาชน
กรณี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคิรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อุดมศักดิ์ เดโชชัย⁶

บทนำ

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนได้สังเคราะห์จากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาในพื้นที่และข้อมูลที่ได้จากภาคสนามซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์การชุมชน การบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการ ตลอดจนเชื่อมโยงไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และการสร้างสวัสดิการภาคประชาชน ซึ่งพื้นที่การวิจัยได้ทำการศึกษาองค์การชุมชน บ้านคิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกาและบ้านดอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช หากว่าในที่นี้ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างกรณีศึกษา ชุมชนบ้านคิรีวง มาเป็นองค์กรหลักในการสังเคราะห์ของบทความนี้

ซึ่งจากผลพวงจากการพัฒนาประเทศของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยคาดว่าผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจนี้จะทำให้แก้ไขปัญหาความยากจนและการว่างงานได้ แต่ปรากฏว่า ผลจากการพัฒนาดังกล่าวนอกจากจะทำให้คนยากจนไม่สามารถเลี้ยงชีวิตและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้แล้วยังส่งผลให้เกิดสภาพความความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชนทั้งภาคชนบทและภาคเมืองอันเป็นบาดแผลและภาพอัปลักษณ์อีกด้านหนึ่งของสังคมที่มีทิศทางมุ่งไปสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการผลิตเพื่อส่งออกและทดแทนการนำเข้าอันเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศระยะหนึ่ง การใช้ทรัพยากรของชาวบ้านไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แม่น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุอย่างไม่ระมัดระวัง มีความสัมพันธ์กับความต้องการ มูลค่าส่วนเกินของการผลิตเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (กชกร ชินะวงศ์และเกศสุดา สิทธิสันติกุล, 2546 : 4)

ตามรายงานการพัฒนาประจำปีของธนาคารโลกระบุว่า หนึ่งในสามของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา 1,116 ล้านคน ยังคงยากจนในช่วงกลางทศวรรษ 1980 และวัดตามเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำ 275 เหรียญสหรัฐต่อปี พบว่า ประชากรจำนวน 680 ล้าน หรือ 18% ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนายังคง

⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตรการพัฒนารวมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โทร. 081-4581736 and E-mail: dibjang@gmail.com

อยู่ภายใต้เส้นความยากจนที่สุดนี้ (Bernstein et al., 1992. อ้างใน นันทิยา และ ณรงค์ หุตานวัตร, 2546 : 11) สำหรับประเทศไทยนั้นรัฐบาลได้มีแนวนโยบายที่จะขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไป ซึ่งหากพิจารณาจากนโยบายของรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งเพื่อสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้คนจากจนสามารถก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้นโดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของตนเองควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบวงจร สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและต่างประเทศ (กรรณิกา สุขเกษมและสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548 : 12) อีกทั้งการจัดทำ Roadmap และแผนปฏิบัติการเพื่อต่อสู้เอาชนะความยากจนโดยศูนย์ประสานสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน ภาคประชาชน (ศตจ.ปชช.) ว่า "ภายในปี 2551 คนจนและชุมชน มีพลังความสามารถจัดการปัญหา และพัฒนาอย่างสอดคล้องกับวิถีชุมชนท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เข้าถึงบริการของรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนที่จดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนทั้งหมดได้รับการแก้ไข ปัญหา คนจนได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ดีขึ้น และคนจนสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของรัฐอย่างทั่วถึง" (ศตจ.ปชช. อ้างใน <http://www.vijai.org>) จะมีรูปแบบและวิธีการที่ยังไม่ชัดเจนนัก แต่แนวคิดที่ว่าด้วย "องค์กรชุมชน" จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาที่ผิดพลาดนั้น ได้ขยายออกไปในหลายกลุ่ม ทั้งหมู่บ้าน นักการศึกษา นักวิชาการรวมทั้งภาครัฐ ดังประจักษ์พยานที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (กาญจนา แก้วเทพ, 2540 : 13-14) ซึ่งการรวมกลุ่มของเกษตรกรหรือการรวมกลุ่มของคนจนผู้ด้อยโอกาสเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ถือเป็นเครื่องมือเพื่อต่อสู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกร คนยากคนจน ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ อีกทั้งยังทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อันเป็นการเพิ่มพลังทางปัญญาและรวมปัญญาในการจัดการกับปัญหาของตน และริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่ยังประโยชน์ซึ่งชุมชนสามารถทำได้เช่น บิมน้ำมันหมู่บ้าน สมุนไพร หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น(ประเวศ วะสี, อ้างใน วอลเดิล เบลโล และคณะ, 2543 : 365-366) การรวมกลุ่มสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายของประเทศ และในท้ายที่สุด การรวมกลุ่มเอื้อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า องค์กรชุมชนกับการบริหารจัดการทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุดเปลี่ยนสำคัญในการบริหารจัดการทุน วิธีการหรือรูปแบบ ในการจัดการ "ทุน" ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทุนในความหมายกว้างที่ครอบคลุมทุนทางธรรมชาติ คือทรัพยากรต่างๆ ทุนทางเศรษฐกิจ คือทุนที่ชุมชนสร้าง

16 :
หาก
ที่
เงิน
ง่าย
ตน
จร
าพ
ทั้ง
การ
ถึง
ยง
าร
าร
าง
ว่า
ัน
ที่
าร
โอ
ัด
ะ
ม
3
บ
น
น
น
ง

ขึ้น ผลิตได้ สะสมไว้ ทุนทางสังคม คือทุนที่เป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีต ประเพณี ที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่
ร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นพี่น้องกัน ทุนทางวัฒนธรรม คือความรู้ภูมิปัญญาอันมาพร้อมกับวิถีชีวิต
ของผู้คนและแสดงออกทางการดำเนินชีวิต การกิน การอยู่ การทำงาน การจัดการชีวิตของตนเองและ
ชุมชน (เสรี พงศ์พิศ, 2547 : 27) และอีกทั้งยังรวมถึงสามารถจัดการ "ทุน" จากภายนอกซึ่งได้รับการสนับสนุน
จากหน่วยงานรัฐหรือจากองค์กรต่างๆ อีกด้วย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ด้วย
วิธีการต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การจัดสวัสดิการภาคประชาชน และทำให้ชุมชนจะต้องไม่เป็นฝ่ายแบมือขอ หรือ
เป็นฝ่ายถูกส่งเคราะห์ตลอดไป หากแต่ชุมชนจะต้องอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพในแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จุดเปลี่ยนสำคัญของความคิดในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกัน

ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า จุดเปลี่ยนสำคัญของความคิดในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน
ร่วมกันของบ้านคีรีวงและดอนคามีสภาพปัจจัยที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยแยกให้เห็นแต่ละพื้นที่ ดังนี้ คือ

1. จุดเปลี่ยนสำคัญของความคิดในการจัดตั้งกลุ่มของบ้านคีรีวงซึ่งเริ่มจากวิถีคิดเรื่องความ
อิสระ จากโพรทาส อันนำไปสู่มูลเหตุจูงใจสำคัญของความคิดในการพึ่งพาตนเอง ผนวกกับการประสบ
ภัยพิบัติจากธรรมชาติ จึงทำให้ต้องมองหาทุนทางสังคมตนเองที่มีอยู่เดิมและทุนต่าง ๆ ที่ได้รับจาก
หน่วยงานภายนอก ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ตามหลักการของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (structure and function
theory) บนพื้นฐานของหลักการที่ว่า การอยู่ร่วมกันท่ามกลางสภาพปัญหาอุปสรรค จำเป็นต้องฝ่ากลไก
สำคัญเพื่อปรับความสมดุลให้เกิดขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

2. จุดเปลี่ยนสำคัญของความคิดในการจัดตั้งกลุ่มบ้านดอนคา ซึ่งเกิดจากรูปรธรรมความสำเร็จ
จากพื้นที่อื่น ๆ จึงเกิดผู้นำธรรมชาติที่พร้อมจะนำการเปลี่ยนแปลงโดยริเริ่มมองศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่ง
หากพิจารณาตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่บนพื้นฐานหลักการที่ว่าองค์ประกอบของสังคมแต่ละส่วนจะทำ
ประโยชน์ซึ่งกันและกัน และร่วมกันอย่างเกื้อกูล จึงนำไปสู่แนวคิดของการใช้พลังของกลุ่มองค์กรเพื่อการ
สร้างจุดร่วมที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และให้กลไกย่อย ๆ ของสังคมสามารถขับเคลื่อนได้
อย่างไรก็ตาม จุดเปลี่ยนสำคัญของความคิดในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกันของทั้ง 2 พื้นที่ พอที่จะ
สรุปผลการวิจัยได้ว่า เกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการด้วยกันคือ

- 1) ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน เช่น ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ปัญหาน้ำแล้ง ทรัพยากรธรรมชาติ
และแกนนำชุมชน เป็นต้น
- 2) ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายนอกชุมชน เช่น ูปรธรรมความสำเร็จจากชุมชนอื่น การสนับสนุนแนะนำ
จากหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

รูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการ

นอกจากนั้น ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ แต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบและ วิธีการที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อแจ้งให้เห็นผลของการศึกษาดังกล่าว สามารถแยกให้เห็นสภาพของแต่ละพื้นที่ดังนี้

1. รูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทุนบ้านคีรีวงจากการพิจารณาหาข้อมูลของพื้นที่ศึกษาบ้านคีรีวง พบว่า มีการใช้องค์กรชุมชนหรือกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาภูมิกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลายรูปแบบและวิธีการ อาทิเช่น การประสานผู้อาวุโส วิธีการแยกทุนภายนอกในภายนอก การสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการขององค์กรชุมชนบนหลักคิดที่ว่า การใช้กลุ่มเป็นกลไก หรือเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการ หรือครบวงจร

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามหลักการของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structure and function theory) การบูรณาการหน่วยย่อยต่าง ๆ ของสังคมเพื่อการทำงานที่เกื้อกูล เช่น การแยกระบบทุนภายในทุนภายนอก การใช้กลุ่มเป็นกลไกขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนการประสานทุกฝ่ายเพื่อการทำงานร่วมกันและการเปิดโอกาสให้กับสมาชิก หรือคนรุ่นใหม่ได้เข้ามาเป็นกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น

2. รูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทุนบ้านดอนคาจากการพิจารณาข้อมูลชุมชนบ้านดอนคาพบว่าทางแกนนำเป็นผู้ริเริ่มและมีความมุ่งมั่นในการริเริ่มก่อตั้งกลุ่มและขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้กรอบเงื่อนไขของหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้องค์กรชุมชนหรือกลุ่มเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแกนนำ สมาชิกและเครือข่าย จึงวิเคราะห์ได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดหลักการของการใช้กลุ่มหรือองค์กรชุมชน ตัวเชื่อมประสานที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน และเมื่อนำมาวิเคราะห์กับทฤษฎี โครงสร้างหน้าที่ (structure and function theory) บนหลักการที่ว่า ทุกสังคมจะมีความมั่นคงหากสมาชิกในสังคมมีความเป็นอยู่ที่สอดคล้องและเข้าใจกัน จึงทำให้วิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทุนของบ้านดอนคา มีการบูรณาการเกื้อกูล และอยู่บนกรอบของคุณธรรม จริยธรรม กับหน่วยย่อยต่าง ๆ ของสังคมทุกระดับ

อย่างไรก็ตาม สำหรับการเลือกรูปแบบและวิธีการในการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการนั้น กล่าวได้ว่า ทั้ง 2 ชุมชน ได้ยกระดับกลุ่มออมทรัพย์ เป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่คอยแก้ไขปัญหาสภาพคล่องให้กับกลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ ผลการดำเนินงานดังกล่าวนอกจากเชื่อมโยงให้เกิดองค์กรชุมชนที่มีลักษณะหลากหลายแล้ว ยังทำให้เกิดการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการและครบวงจร จนเกิดกลไกการดูแลกันอย่างเชื่อมโยงตามหน่วยย่อยต่างๆ ของสังคม จึงพอที่จะสรุปได้ว่า รูปแบบและวิธีการในการบริหาร

จัดการทุนของทั้ง 2 ชุมชน เป็นผลการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างบูรณาการและครบวงจร จนเป็นกลไกสำคัญในการดูแลกันอย่างเชื่อมโยงซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความยากจนได้
กรณีตัวอย่างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวงมีการก่อตั้งขึ้นตามชื่อเดิมของชุมชนก่อนที่จะมีการปรับเปลี่ยนเขตการปกครองเป็นหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวงปัจจุบันตั้งอยู่ เลขที่ 14/2 บ้านคีรีธรรม หมู่ที่ 10 ของตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในปี 2523 มีสมาชิกร่วมก่อตั้งจำนวน 51 คน มีเงินทุนหมุนเวียนจำนวน 35,000 บาท ในปี พ.ศ.2551 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน 2,800 คน เงินทุนหมุนเวียนจำนวน 54,374,512.43 ล้านบาท โดยมีแหล่งทุนสำคัญ นั่นก็คือการออมของมวลสมาชิก ดอกผลจากการฝากธนาคาร และผลประกอบการจากการกู้ยืมของเครือข่ายกลุ่มอาชีพและสมาชิกในชุมชน เป็นหลัก

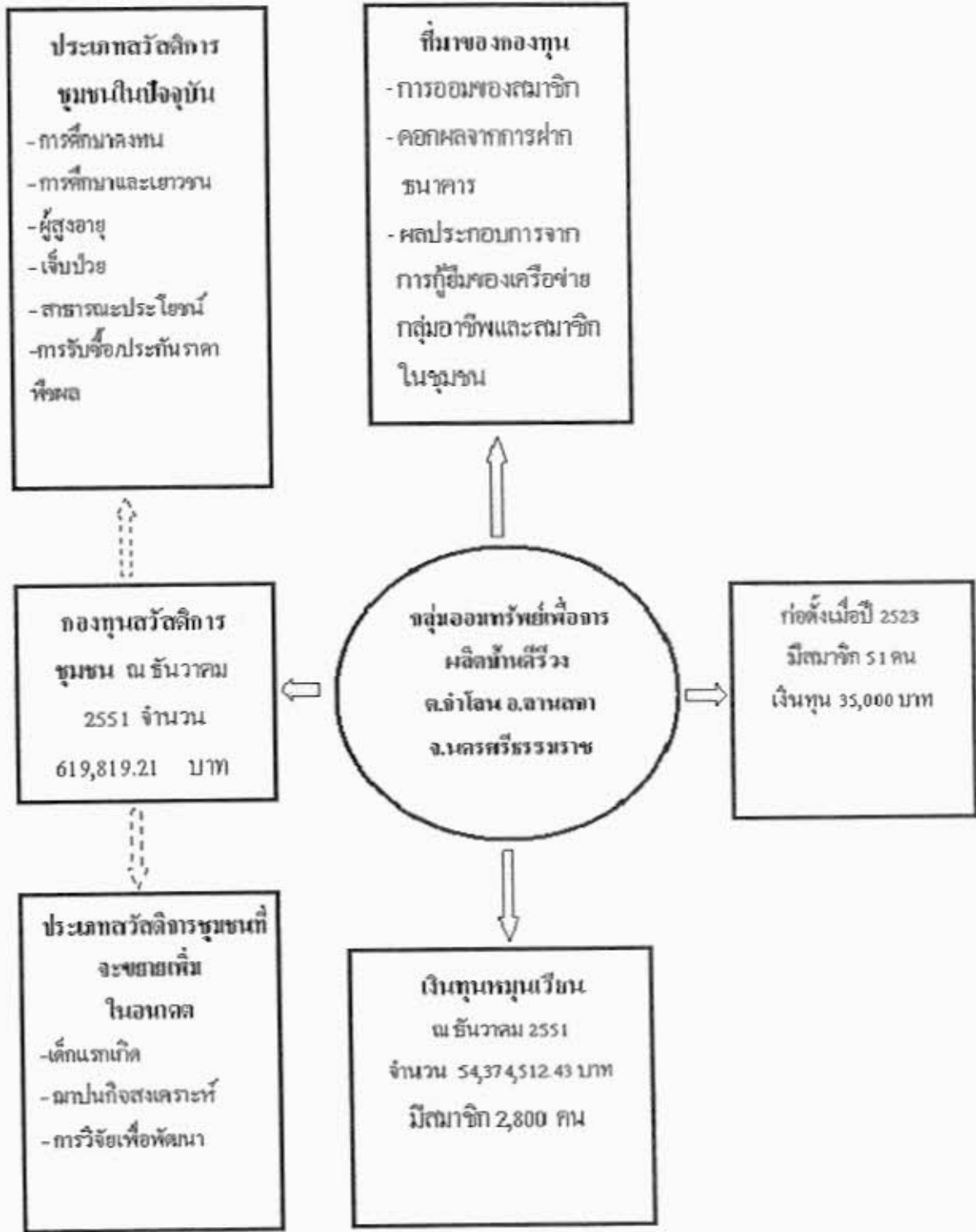
จากการสัมภาษณ์นายยงยุทธ กระจ่างโลก ที่ปรึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง กล่าวว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนเกิดความกลัวและกลัวจะสูญเสียที่ทำกินให้กับนายทุน เพราะวิถีการผลิตของชุมชนดั้งเดิมได้เปลี่ยนไป จากการผลิตเพื่อแลก มาสู่การผลิตเพื่อขาย ชาวบ้านจึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มทุน จนเกิดปัญหาหนี้สินและดอกเบี้ยแพง จึงได้รวมตัวกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเริ่มจากการมาออมเงินรวมกัน การกู้ยืม และการประกันพืชผลภายใต้การดูแลของคณะกรรมการซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกที่ได้รับการศึกษาดูงานจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง

อย่างไรก็ตาม ในปี 2531 ชุมชนคีรีวงได้ประสบกับภาวะวิกฤตอีกครั้ง เมื่อเกิดภาวะน้ำหลากดินโคลนถล่ม ได้สร้างความเสียหายให้กับชุมชนเป็นจำนวนมาก ทั้งบ้าน วัด โรงเรียนและสวนผลไม้ แม้แต่เอกสารหลักฐานทางการเงินของกลุ่มออมทรัพย์ ก็ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในครั้งนั้น ภัยพิบัติดังกล่าว นอกจากได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของชุมชนแล้ว ยังได้เป็นบทเรียนสำคัญที่เปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้กับชาวบ้านคีรีวงอีกด้วย โดยที่ทางชุมชนได้ฟื้นฟูกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาใหม่ และได้ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทุนชุมชนอย่างบูรณาการ เชื่อมโยงสู่กิจกรรมด้านต่างๆ ตามวิถีชีวิตของชุมชนมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันอย่างมีดุลยภาพระหว่างคนป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติจากธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันได้มีพัฒนาการมาเป็นกลุ่มเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการเชื่อมโยงให้คนทุกเพศทุกวัยได้ระลึกถึงภูมิหลังของชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกันในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญประจำปี วันกตัญญู และงานพฤศจิกายนรำลึก เป็นต้น การสร้างทุนหมุนเวียนให้กับกลุ่มอาชีพ ซึ่งปัจจุบันชุมชนคีรีวงมีกลุ่มอาชีพเกิดขึ้นประมาณ 25 กลุ่ม จนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การพลิกวิกฤต สู่การสร้างสวัสดิการภาคประชาชน

จุดเด่นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง มิได้อยู่เพียงแค่สามารถเชื่อมโยงทุนได้อย่างบูรณาการเท่านั้น หากแต่ทางกลุ่มยังมุ่งมั่นที่จะสร้างหลักประกันให้เกิดกับบรรดาเหล่าสมาชิกและชุมชนอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงออกในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์น้ำหลาก ดินโคลนถล่มในปี 2531 เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชาวชุมชนคีรีวงมีความร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างหลักประกันให้กับชาวบ้านและชุมชนของตนเอง ซึ่งปัจจุบันพบว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง มีเงินกองทุนเพื่อการจัดสวัสดิการให้กับภาคประชาชนที่เป็นสมาชิกและชุมชนเป็นเงินจำนวน 619,819.21 บาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2551กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง ได้จัดสวัสดิการชุมชน สามารถแสดงให้เห็นรายละเอียดอย่างเป็นรูปธรรม ตามตาราง ดังนี้

ประเภทสวัสดิการชุมชน	จำนวนสมาชิกที่ได้รับความช่วยเหลือ (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)
สวัสดิการทุนการศึกษา	37	20,800
สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล	135	338,109
สวัสดิการผู้สูงอายุ	20	10,000
สวัสดิการเด็กและเยาวชน	61	25,000
สวัสดิการสาธารณประโยชน์	งานปีใหม่ ,งานบุญประจำปีวัดคีรีวงค์,งานวันกตัญญู,งานพฤศจิกายนรำลึก,งานลอยกระทง,งานทอดกฐิน	8,000

แผนภูมิแสดง

แสดงการเชื่อมโยงทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง สู่การจัดสวัสดิการภาคประชาชน

นอกจากนั้นผลการวิจัยเรื่อง องค์กรชุมชนกับการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษานานคีรีวงและบ้านคอน ได้ค้นพบว่าแนวทางในการสร้างองค์กรชุมชนเครือข่ายที่มีการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการครบวงจรชีวิตซึ่งจะทำให้เกิดกลไกสำคัญในการดูแลกันอย่างเชื่อมโยงและได้มีข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ต่อภาคชุมชน ภาคพัฒนาและการศึกษาวิจัย ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะต่อภาคชุมชน

1.1 ภาคชุมชนควรจัดรูปแบบขององค์กรชุมชนที่มีกระบวนการก่อเกิดมาจากสภาพความต้องการหรือสภาพปัญหาของชุมชนอันจะทำให้ผลตอบสนองได้ตรงจุด ต่อความต้องการมวลสมาชิก สร้างอัตลักษณ์และจุดเด่นที่มีความอิสระ มีจุดยืนที่เป็นของภาคชุมชนอย่างชัดเจน จนสามารถสร้างกระบวนการต่อรองกับหน่วยงานภายนอกและระดับนโยบาย

1.2 การจัดรูปแบบขององค์กรชุมชนของภาคชุมชน แม้มีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการทุนอย่างบูรณาการครบวงจรกิจกรรม จนกล่าวได้ว่าสามารถบรรเทา หรือแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ดังนั้น ภาคชุมชนควรมีการขยายผลดังกล่าวให้มากขึ้นเพื่อครอบคลุมกับบรรดาสมาชิกทุกคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะต่อภาคพัฒนา

2.1 การสนับสนุนของภาคพัฒนา ทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการยึดหยุ่นในแนวทางการให้การสนับสนุนงานภาคประชาชนที่ไม่ยึดเองงบประมาณเป็นตัวตั้ง แต่ควรดำเนินงานโดยยึดพื้นที่ หรือชุมชนเป็นตัวตั้งในการสนับสนุนงบประมาณทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการสนับสนุนงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 รัฐบาลควรมีแนวนโยบายที่ชัดเจน ในการใช้้องค์กรชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานโดยภาคชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการดูแลกันอย่างเชื่อมโยง ในระดับหน่วยย่อยต่าง ๆ ของสังคมอันนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาความยากจนโดยภาคประชาชน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัย

3.1 บทบาทขององค์กรชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคพลเมือง

3.2 บทบาทขององค์กรชุมชนกับการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น

3.3 องค์กรชุมชนกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทชุมชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง เป็นอีกรูปแบบหนึ่งขององค์กรชุมชนที่มีอยู่อย่างหลากหลายทั่วประเทศ กำลังทำในสิ่งที่มีความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการเชื่อมโยงทุนชุมชนได้อย่างบูรณาการ แล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชนรูปแบบต่างๆ ได้อย่างน่าชื่นชม ซึ่งภาครัฐไม่สามารถจัดการได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง นับเป็นองค์กรชุมชนต้นแบบ ที่มีความมุ่งมั่นในการ

นำพหุองค์การเข้าสู่จุดที่เรียกว่า "การพึ่งตนเอง" อาจเป็นไปได้ว่า ในอนาคตอันใกล้ หากชุมชนมีเงินทุนมากขึ้นและยามที่ประเทศเกิดวิกฤต รัฐอาจจะกู้เงินของชุมชนซึ่งเป็นสถาบันการเงินแบบใหม่ เพื่อแก้ปัญหาให้กับระบบสถาบันการเงินของประเทศ ก็เป็นไปได้ ใครจะไปรู้

บรรณานุกรม

- กชกร ชินะวงศ์ และเกศสุตา สิทธิสันติกุล. (2546). *กระบวนการสู่ความเป็นไทยปลดพันธนาการ"หนี้สิน" ในแบบฉบับบ้านสามขา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *โครงการวิจัยกระบวนการเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนในการพึ่งตนเอง*. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2540). *องค์การชุมชน กลไกเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม*.ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทิยา หุตานวัตร และ ณรงค์ หุตานวัตร. (2546). *การพัฒนาองค์การชุมชน*.อุบลราชธานี : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วอลเดน, เบลโล เชียร์, คันนิงแฮม และลี เค็ง, ปอห์. (2543). แปลโดย สุรนุช ธงศิลา. *ไดกนาฏกรรมสยาม :การพัฒนาและการแตกสลายของสังคมไทยสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *การเรียนรู้สู่การทำแผนงานและสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน* : แผนแม่บทชุมชนสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อุดมศักดิ์ เดโชชัยและคณะ.(2552) *องค์การชุมชนกับการบริหารจัดการทุนแบบบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนกรณีศึกษา* : บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกาและบ้านดอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารทรายแก้ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ไทม์ ฟรินติ้ง นครศรีธรรมราช